

DECIZIE nr. 515 din 7 iulie 2015

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală

EMITENT • **CURTEA CONSTITUȚIONALĂ**

Publicat în **MONITORUL OFICIAL nr. 608 din 11 august 2015**

Data intrării în vigoare 11-08-2015

Augustin Zegrean	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Puskas Valentin Zoltan	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Iuliana Nedelcu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Gabriel Emanuel Nițulescu în Dosarul nr. 5.563/109/2014 al Tribunalului Argeș - Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 73 D/2015.

2. La apelul nominal se constată lipsa autorului excepției. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată. Se arată că, potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală, lipsa citării părților constituie motiv de apel, astfel încât acesta poate fi invocat împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță, instanța de apel având posibilitatea să admită calea de atac și să dispună rejudecarea cauzei cu procedura legal îndeplinită, asigurând, în acest fel, părții interesate posibilitatea de a se prezenta. Se observă că autorul excepției critică, în realitate, imposibilitatea atacării cu contestație în anulare a încheierii prin care s-a respins plângerea împotriva ordonanței procurorului, încheiere care este definitivă și exclusă de la posibilitatea de a fi atacată cu contestație în anulare, precum și faptul că nu a fost citat la soluționarea respectivei plângeri, deși, între timp, Curtea Constituțională a pronunțat o decizie conform căreia are dreptul de a fi citat. Se susține că, în această situație, partea interesată își poate apăra interesul în proces prin formularea unei cereri de revizuire, având ca motiv tocmai pronunțarea de către Curtea Constituțională a unei decizii prin care textul conform căruia partea în cauză nu a fost citată a fost declarat neconstituțional. Se conchide că prezenta excepție nu conține o veritabilă critică de neconstituționalitate.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 6 ianuarie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 5.563/109/2014, Tribunalul Argeș - Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Gabriel Emanuel Nițulescu într-o cauză având ca obiect soluționarea unei contestații în anulare.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate se arată că limitarea, prin dispozițiile art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală, a motivelor de contestație în anulare la hotărârile judecătorești rămase definitive în apel, în cazul în care judecata a avut loc fără citarea legală a unei părți sau când partea, deși legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate, este de natură a încălca prevederile constituționale invocate. Se subliniază faptul că lipsa citării părților are aceleași efecte în orice stadiu procesual și că pronunțarea unei hotărâri judecătorești fără ca părțile să își exercite dreptul de a formula cereri și excepții referitoare la actele și faptele ce le sunt imputate și fără a avea cunoștință de excepțiile ridicate din oficiu sau de către parchet este de natură a încălca accesul liber la justiție și dreptul la apărare al acestora. Se susține că, în prezenta cauză, sunt aplicabile mutatis mutandis atât soluția, cât și considerentele [Deciziei Curții Constituționale nr. 599 din 21 octombrie 2014](#).

6. Tribunalul Argeș - Secția penală opinează că excepția de neconstituționalitate este întemeiată. Se arată că, prin contestația în anulare, se tinde la desființarea unor hotărâri judecătorești definitive ce se bucură de autoritate de lucru judecat, motiv pentru care situațiile în care poate fi promovată această cale extraordinară de atac trebuie să fie strict interpretate. Se susține că scopul legiuitorului, în reglementarea textului criticat, a fost acela de a oferi un remediu procesual părții care nu a fost legal citată sau care a lipsit fără voia sa de la judecarea căii de atac și în privința căreia a fost pronunțată o hotărâre definitivă.

7. În conformitate cu dispozițiile [art. 30 alin. \(1\) din Legea nr. 47/1992](#), încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

8. Guvernul opinează că excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă, întrucât autorul excepției solicită, în realitate, modificarea dispozițiilor art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală, intervenție legislativă ce nu intră în sfera atribuțiilor Curții Constituționale.

9. Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Avocatul Poporului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și [Legea nr. 47/1992](#), reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale [art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992](#), să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală, care au următorul cuprins: "Împotriva hotărârilor penale definitive se poate face contestație în anulare în următoarele cazuri:

a) când judecata în apel a avut loc fără citarea legală a unei părți sau când, deși legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate;"

12. Se susține că textul criticat încalcă prevederile constituționale ale art. 11 referitor la dreptul internațional și dreptul intern, art. 20 cu privire la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 alin. (1)-(3) referitor la accesul liber la justiție și art. 24 cu privire la dreptul la apărare.

13. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că contestația în anulare este o cale de atac cu o natură juridică mixtă, de cale extraordinară de atac, atât de anulare, având în vedere scopul urmărit, cât și de retractare, fiind de competența instanței a cărei hotărâre se vrea a fi anulată. Fiind o cale extraordinară de atac, contestația în anulare poate fi exercitată numai împotriva hotărârilor penale definitive. În acest sens, având în vedere caracterul extraordinar al căii de atac reglementate, textul criticat prevede că împotriva hotărârilor penale definitive se poate face contestație în anulare când judecata în apel a avut loc fără citarea legală a unei părți sau când, deși legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate.

14. În scopul asigurării celerității procesului penal, prin noul Cod de procedură penală, legiuitorul a sporit garanțiile procesuale asigurate în faza urmăririi penale și a judecării în primă instanță și a prevăzut o singură cale ordinară de atac, respectiv apelul. În acest fel, Codul de procedură penală în vigoare a redus durata soluționării cauzelor penale, dând totodată eficiență principiului dublului grad de jurisdicție în materie penală, prevăzut la art. 2 din Protocolul nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

15. Conform art. 408 alin. (1) din Codul de procedură penală, ce reglementează hotărârile supuse apelului, sentințele pot fi atacate cu apel, dacă legea nu prevede altfel. Potrivit art. 417 alin. (1) din Codul de procedură penală, instanța judecă apelul numai cu privire la persoana care l-a declarat și la persoana la care se referă declarația de apel și numai în raport cu calitatea pe care apelantul o are în proces. Conform alin. (2) al aceluiași articol, instanța de apel este obligată ca, în limitele anterior arătate, în afară de temeiurile invocate și cererile formulate de apelant, să examineze cauza sub toate aspectele de fapt și de drept. Potrivit art. 412 alin. (4) din Codul de procedură penală, apelul se motivează în scris, arătându-se motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază. Aceste motive sunt însă aplicabile prin prisma prevederilor art. 409 alin. (1) din Codul de procedură penală, conform cărora pot face apel: procurorul, referitor la latura penală și latura civilă; inculpatul, în ceea ce privește latura penală și latura civilă; partea civilă, în ceea ce privește latura penală și latura civilă, și partea responsabilă civilmente, în ceea ce privește latura civilă, iar referitor la latura penală, în măsura în care soluția din această latură a influențat soluția în latura civilă; persoana vătămată, în ceea ce privește latura penală; martorul, expertul, interpretul și avocatul, în ceea ce privește cheltuielile judiciare, indemnizațiile cuvenite acestora și amenziile judiciare aplicate; sau orice persoană fizică ori juridică ale cărei drepturi legitime au fost vătămăte nemijlocit printr-o măsură sau printr-un act al instanței, în ceea ce privește dispozițiile care au provocat o asemenea vătămare.

16. Din interpretarea coroborată a textelor legale anterior referite, Curtea reține că hotărârile judecătorești pronunțate în primă instanță, cu excepția celor expres exceptate prin lege, sunt supuse căii de atac a apelului care este integral devolutiv, cale de atac ce poate fi invocată pentru orice motive de fapt și de drept. Prin urmare, faptul pronunțării unei hotărâri penale în primă instanță, când judecata a avut loc fără citarea legală a unei părți sau când, deși legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate, poate fi invocat ca motiv de apel, instanța de apel fiind obligată să analizeze incidentul procedural anterior arătat. În acest fel, dreptul de acces liber la justiție, dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare al participanților la procesele penale desfășurate conform acestor proceduri sunt asigurate.

17. Curtea reține că prevederile art. 50 alin. (4), art. 74 alin. (6), art. 535 și art. 597 alin. (7) din Codul de procedură penală, precum și dispozițiile [art. 108 din Legea nr. 302/2004](#) privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 377 din 31 mai 2011, reglementează categorii de sentințe penale ce nu sunt supuse apelului, respectiv, sentințele de declinare a competenței, sentințele prin care se

soluționează cererile de strămutare, sentințele pronunțate în materia executării hotărârilor penale, sentințele privind reabilitarea și cele prin care instanțele iau act de consimțământul persoanei solicitate la predare în procedura de executare a mandatului european de arestare. Însă, autorul excepției de neconstituționalitate nu se află în niciuna dintre aceste situații.

18. Art. 21 alin. (1)-(3) din Constituție garantează dreptul părților de acces liber la justiție, precum și dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, constituind valorificarea explicită a prevederilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Dreptul de acces liber la justiție presupune dreptul oricărei persoane de a se adresa instanțelor de judecată pentru apărarea drepturilor și a intereselor sale legitime. Acest drept nu presupune însă accesul la toate căile de atac și la toate categoriile de instanțe, indiferent de obiectul cauzei ce se cere a fi soluționată. Dreptul la un proces echitabil, invocat în susținerea excepției, reprezintă un standard constituțional a cărui îndeplinire este apreciată în funcție de ansamblul procesului și ținând cont de specificul normelor procedurale aplicabile. Totodată, dreptul la un proces echitabil presupune asigurarea unor principii fundamentale precum contradictorialitatea și egalitatea armelor, care presupun ca fiecare dintre părți să dispună de posibilități suficiente, echivalente și adecvate de a-și susține apărările, fără ca vreuna dintre ele să fie defavorizată în raport cu cealaltă. La rândul său, art. 6 paragraful 1 din Convenție, referitor la dreptul la un proces echitabil, obligă statele membre la asigurarea prin legislația națională a unor garanții procesuale precum egalitatea armelor, contradictorialitatea, motivarea hotărârilor pronunțate, publicitatea procesului, soluționarea acestuia într-un termen rezonabil, prezumția de nevinovăție și asigurarea dreptului la apărare.

19. Dreptul la apărare, reglementat la art. 24 din Constituție, conferă oricărei părți implicate într-un proces, potrivit intereselor sale și indiferent de natura procesului, posibilitatea de a utiliza toate mijloacele prevăzute de lege pentru a invoca în apărarea sa fapte sau împrejurări. Acest drept presupune participarea la ședințele de judecată, folosirea mijloacelor de probă, invocarea excepțiilor prevăzute de legea procesual penală, exercitarea oricăror altor drepturi procesual penale și posibilitatea de a beneficia de serviciile unui apărător.

20. Având în vedere argumentele expuse la paragraful precedent, Curtea reține că prevederile art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală nu contravin dispozițiilor art. 21 alin. (1)-(3) și art. 24 din Constituție.

21. De altfel, Curtea reține că autorul excepției de neconstituționalitate invocă lipsa citării legale în procedura soluționării unei plângeri formulate, conform art. 340 din Codul de procedură penală, împotriva unei soluții a procurorului de neurmărire sau netrimiteră în judecată. Aceasta reprezintă o cale de atac diferită de cea a apelului, care presupune reguli procedurale specifice, iar imposibilitatea formulării unei cereri de contestație în anulare pentru motivul anterior arătat este un aspect ce ține de politica penală a statului.

22. În acest sens, Curtea reține că textul criticat reprezintă opțiunea legiuitorului, exprimată în marja de apreciere prevăzută la art. 61 alin. (1) din Constituție. În acest sens, Curtea constată că prevederile art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală reprezintă o aplicație în domeniul legii procesual penale a dispozițiilor constituționale ale art. 126 alin. (2), conform căroră "competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege", coroborate cu cele ale art. 129, care fac referire la "condițiile legii" în reglementarea constituțională a căilor de atac.

23. De asemenea, Curtea constată că reglementarea de către legiuitor, alături de cele două căi ordinare de atac (judecata în primă instanță și apelul) a căilor extraordinare de atac echivalează cu asigurarea unor garanții procesuale suplimentare în scopul aflării adevărului, principiu al aplicării legii procesual penale prevăzut la art. 5 din Codul de procedură penală.

24. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al [art. 29 din Legea nr. 47/1992](#), cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate ridicată de Gabriel Emanuel Nițulescu în Dosarul nr. 5.563/109/2014 al Tribunalului Argeș - Secția penală și constată că dispozițiile art. 426 lit. a) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Decizia se comunică Tribunalului Argeș - Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința din data de 7 iulie 2015.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,

Cristina Teodora Pop

C.T.C.E. Piatra Neamt